

PADAINUOSIM MES SUĖJĖ:

Dainynas: tautinės giesmės, populiarios lietuvių liaudies dainos, rateliai ir žaidimai, literatūrinės dainos: žodžiai ir natos, [sudarytoja Irena Mickevičiūtė-Rimgailienė], Vilnius: Briedis, 2011. – 192 p.

Pernai, paminėdama Lietuvos Nepriklausomybės dvidešimtmetį, „Briedžio“ leidykla išleido Irenos Mickevičiūtės-Rimgailienės sudarytą dainyną *Padainuosim mes suėję**. Jis skirtas plačiajai visuomenei – visiems tiems, kas mėgsta dainuoti „vakaronėse, žygiuose, kelionėse, mokyklose, draugų, giminių susibūrimuose“ (p. 160). Paimta į rankas, ši patrauklios išvaizdos, patogaus formato knyga turėtų parodyti, kad ir mes ne vieną iš jų mokame, priminti jau gerokai primirštą ar kadaise girdėtą patikusią dainą, taip pat padėti papildyti savo repertuarą nauju kūriniumi. Kartu šis dainų rinkinys sumanytas ir kaip papildoma mokymo priemonė, turinti ypač praversti per muzikos pamokas. Vos pasiekęs knygynus, jis susilaukė itin didelio skaitytojų susidomėjimo – tokio, kad paskatino sudarytoją ir leidyklą pateikti naują, pataisytą ir dviem spaudos lankais papildytą jos leidimą. Atnaujintame leidinyje – 161 kūrinys, visi (išskyrus vieną dainą ir du trumpučius vaikų žaidinimus) su gaidomis. Pirmajame skyrelyje – tautinės giesmės ir dainos, antrajame – liaudies dainos, trečiajame – liaudies rateliai, žaidimai ir vaikų dainos, ketvirtajame, gausiausiame, – romansai, literatūrinės kilmės ir kitos joms artimos (net atklydusios iš kalnuotojo Tirolio...) dainos.

.....

* *Padainuosim mes suėję*: Dainynas: tautinės giesmės, populiarios lietuvių liaudies dainos, rateliai ir žaidimai, literatūrinės dainos: žodžiai ir natos, [sudarytoja Irena Mickevičiūtė-Rimgailienė], Vilnius: Briedis, 2010. – 160 p.

Vartydami šią nedidelio formato, bet talpią knygelę ir lygindami ją mintyse su kitais ankstesniais analogiškais dainų rinkiniais, išsyk išvystame naujovių. Viena jų – nurodomi pateiktų kūrinių šaltiniai, o neretai – ir kur kituose laisvai prieinamuose leidiniuose atitinkamą dainą dabar dar galima rasti. Dainos redaguotos atsargiai, išlaikoma ir morfologinių bei fonetinių tarmiškumų. Pateikiant literatūrinės kilmės dainos autorinį tekstą, nurodoma, ką dainuojamoji tradicija joje yra pakeitusi (pavyzdžiui: „Graži tu, mano brangi tėvyne [Dainuojama: Lietuva brangi, mano tėvyne]“), o prie sutautosakėjusių dainų aptariamai būdingesni jų skirtumai nuo autorinio teksto. Didelis rinkinio privalumas – prie daugybės jame pateiktų kūrinių randame naudingos informacijos, leidžiančios geriau pažinti jų paskirtį ir gyvavimo aplinką. Dalis tokių aprašų glaustai nusako to kūrinio gyvavimo procesą ar kokį nors svarbų jo tarpsnį. Antai sužinome, kada ir kaip yra giedota Vinco Kudirkos „Tautiška giesmė“, ilgainiui tapusi Valstybės himnu, kokiomis sąlygomis drausta ją giedoti; kaip daina tapo ir plito karo metais sukurtas Vandos Panavaitės eilėraštis „Aš verčiau parimus...“; kad daina „Sutems tamsi naktuzėlė“ pirmąsyk užrašyta dar XIX a. pabaigoje, o dainos „Oi, ant kalno, ant aukštojo“ *trijų triūbelių* motyvas „randamas jau XVII–XIX a. slavų kraštų dainose apie kareivio atsisveikinimą su artimaisiais prieš žygį“... Dainomis tarsi dingstimi pasinaudojama pateikti informacijos apie jas kūrusius, populiariusius ir dainavusius žymius, prisiminti tikrai vertus asmenis. Antai prie tarpukariu atsiradusių dainų „Paskutinį sekmadienį“ ir „Spaudos balius valsas“ įvertinamas vieno iš lietuvių profesionaliosios estrados pradininko Antano Šabaniausko indėlis populiarinant šlagerius ir romansus. Priminus dainyno

skaitytojams, kad daina „Oi, laukiau laukiau šventos dienei“ pirmą kartą buvo paskelbta rinkinyje *Vai, lėkite, dainos*, sudarė proga priminti to rinkinio sudarytoją kapelioną ir profesorių Justiną Dabrilą, jo tragišką likimą. Atitinkamai pagerbiamas kompozitorius, pedagogas ir folkloristas Stasys Šimkus, surinkęs apie 1200 liaudies dainų, spaudos darbuotojas ir poetas Juozas Elekšis, sukūręs „Ainių dainą“. Dainas I. Rimgailienė leidiniui parinko ir duomenų apie jas sėmėsi iš įvairiausių patikimų šaltinių – pradedant akademiniais *Lietuvių liaudies dainynu* ir baigiant reliktu iš praėjusio amžiaus pirmųjų dešimtmečių „pageltusiu sąsiuvinėliu“; pagaliau labai pravertė ir asmeninė patirtis („Teko girdėti, kad romansą [„Aš ant balto smėlio“] sukūrė Kėdainių krašto muzikantai“).

Atspindimas dainų gyvastingumas. Antai prie dainos „Mylėjau mergelę pusantrų metelių“ nurodoma, kad panašus variantas spausdintas mūsų Instituto leidinyje *Lietuvių tautosaka* (t. 2, 101 nr.), ir pacituojami knygelėje *Vai, lėkite, dainos* esančio varianto skirtingi posmai. Sužinosime, kad dainos „Ant kalno gluosnys“ variantuose vietoj *gluosnio* minima *uosis, liepa, eglė, pušis, grūšia, verba, vyšnia, akmuo*. Pažymima, kad populiarioje dainoje „Augo girioj ažuolėlis“ po žodžių „Nepabuvęs kareivėliu, Nebus geras artojėlis“ kai kur dar pridedama: „– Aukštų kalnų aš nearsiu, Už tėvynę tik kariausiu.“ Dainyno parengėja tinkamai parodo, kad nemenką poveikį dainoms darė ir XX a. vidurio politiniai sukrėtimai: pavyzdžiui, daina „Kad ne auksinės vasaros“ reiškė ne

tik karo meto jaunimo, bet dar ir tremtinių nuotaikas, daina „Burkuoja balandis po langu“ – politinių kalinių išgyvenimus („Už grotų plieninių užkaltas, O lūpos kartoja: už ką?“), lengvai improvizuojama daina „Sėk, sesute, žalią rūtą“ – ir okupacijos metų troškimus („Sėk, sesute, ir bijūnų, Kad nebūtų atėjūnų“), ir Atgimimo laikotarpio džiugesį („Oi Lietuvėle, oi Lietuvėle, Oi Lietuvėle, tu laisva“). Gaila, kad daina „Mažam kambarėly ugnelę kuriu“ į leidinį pateko su kalbos klaida „Kalnus tu *praėjai*“ – tokia ji yra stichiškai išpopuliarėjusi Atgimimo metais, nors užfiksuotas ir jos neturintis variantas: „Kalnus *išvaikščiojai*“.

Dainyne pateikiamas gausus – trisdešimties pozicijų šaltinių ir naudotos literatūros sąrašas. Taip pat sudarytos abėcėlinės dainų pateikėjų ir dainininkų, melodijų užrašytojų ir šifruotojų, rinkinių sudarytojų, autorių, asmenvardžių rodyklės. Knygą dar praturtina ir pagyvina nuotraukos (nors, kaip ir pats leidinys, mažo formato) iš asmeninių archyvų, ne tiek iliustruojančios pateiktą medžiagą, kiek konkrečiu jomis užfiksuotu faktu paryškinančios dainų, prie kurių jos pridėtos, gyvavimo, atlikimo ar meninio poveikio aspektą.

Knygoje *Padainuosim mes suėję* pateiktas dainas, dainuotas tarpukariu, pokario ir tautos Atgimimo metais, jos sudarytoja ragina dainuoti ir mus visus. Į raginimą galima atsiliepti: taip ir darysime, kol dainos kaip bendravimo ir tarpusavio vienybės reiškimo priemonės iš šiuolaikiško gyvenimo dar nėra išstūmęs mėgavimasis keptais šašlykais.

Kostas Aleksynas